

Nro. 5.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Pénteken Julius 17-ik napján 1812-dik
esztendőben.

B é t s.

Karlsbadból és Egerből ezeket írják: — Ő Felségek az Austriai Császár és Frantzia Császárné, Julius' 2-dikán szerentsésítették *Karlsbad* városát ide való megérkezésekkel. Két egész napig maradtak itt. Jul. 5-dikén délutáni 5 órákor kívánt jó egészségben Fratzensbrunnenté érkeztek, a' hol az ő Felségek' látására össze gyülekezett sokaság az egész vidéket elborította. Éjjel az egész helység szépen meg volt világosítva. — Végezetre 6-dikban reggeli 6 órákor Császár ő Felsége, Frantzia Császárné ő Felségétől a' maga kedves leányától atyai érzékenységgel bútsút vévén, egymástól elváltak, 's' a' már más versben megírt útjaikat tovább folytatták.

Rénusi Szövetség.

Bamberg Julius 7-dikén. Frantzia Császárné ő Felsége a' Würtzburgi Nagy Hertzegtől kíséretyén, ma éjjél után, *Baireuth* felől, a' hol ebédelni méltóztatott volt, harangok' zúgása és megszámlálhatatlan emberek' sokasága között ide érkezett. *Memelsdorfban*, melly ide egy órányira esik, nemzeti lovas Vadász katonaság 's a' Politzia igazgató által fogadtatott és kíséretett ide. *Bamberg* városa szépen meg volt világosítatva. *Memelsdorftól* fogva eddig nagy tüzek voltak gyújtatva sok helyeken. A' nevezetesebb világosítások között a' kastély piatzán egy obeliskus szemléltetett, melly a' következő címfrással különböztette meg magát: *Napoleon*, *Mária Luisia*, mellyek körül brillantot ábrázoló tűz égett. Közel ehez egy mesterséges tóban egy igen szépen megvilágosított 's nagy mesterséggel készült berek által körül vételetett templom szemléltetett. A' város' kapujánál a' Magistrátus, a' Vadász katonaságnak egy tsapatja, 's az alsó oskolabéli tanuló gyermekek zöldágakkal, az egyik piatzon a' Gymnasiumbéli tanulók muzsikával, a' kastély piatzán pedig a' reguláris sereg tisztelték ő Felségét, kinek is Baváriai Wilhelm Herteg a' kastély kapujáig eleibe jővén, az ő Felsége számára készítelett szobákba kísérete, a' hol tiszteletire a' polgári és katonai előjárók özsze gyülekezve állottak. Meszsziról való vidéki lakosok is seregelték ide özsze az ő Felsége látására. Most éppen déi egy óratájban indul ő Felsége *Württemberg* felé, a' hova a' Nagy Hertzeg ma reggel előre útnak indúlt.

Würtzburg, Julius' 8-dikán, Frantzia Császárné ő Felsége tegnap estvéli 7 órakor igen jó egészségben ide érkezett. Bėjövetelét 100 ágyú lövések, a' pomával kiállott reguláris és polgári katonaság, a' előljárók 'sa' tanuló seregek tisztelték. A' kasté'yban a' grádits alján a' Nagy Hertzeg, a' ki e'végre ide előre megérkezett vala, fogadta, 's az elől menő fő nemességgel egyetemben vezette ő Felségét a' számára elkészített szobákba. Estvére közönséges világosítások voltak rendeltetve, mellyek között megkülömböztetett szépségű volt az Austriai Császári Követségi ház. A' Frankofurtumi Nagy Hertzegtől olyan jelentéssel érkezett tegnapelőtt ide a' fő Udvarimester *Ferrat* úr, hogy kérjen botsánatot Fejedelme nevében Császárné ő Felségétől azért, hogy egészségének változása miatt tisztelésére ide nem jöhetőtt.

Warschauti Nagy Hertzegség.

Junius' 26-dikán (egy szállagok a' Warschau-ból jött tudósítások) hazánkra nézve egy vala a' leg nevezetesebb napok között. Ekkor gyülekeztek össze az Ország' Rendjei. Első munkájok a' volt, hogy a' régi rendtartások szerént *Diétai Marschalt* választottak magoknak. A' voksoknak többsége Hertzeg *Czartoriskyt* határozta ezen nevezetes hivatalra. Azután Biztosságot neveztek ki a' Rendek, oly véggel, hogy terjeszsze a' Gyűlés eleibe a' Rendek' össze hívattatásának okait, és az elővétetendő eszközöket illető javallásokat. —

Ki dolgozván ezen Biztosság a' reá bízott tárgyakat, Junius' 28-dikán a' Gyűlés' eleibe terjesztette a' maga munkáját. A' mit ezen munk-

kából tudunk, summásan a' közetkezendő javallásban áll: Egy közönséges *Öszszeszövetkezést* (Confoederatiot) kell felállítani, annak eszközlésére, hogy Lengyel ország minden régi jussaiba vissza helyheztetődjék, a' haza boldogsága hathatósan előmozdítottassék, 's ezen Szövetségbe való béállásra, minden Lengyelek, valamint a' Papi úgy a' Polgári és Katonai rendbéliek is, meghívattassanak.

Az Országgyűlés nem tsak hogy megerősítette a' Biztosságnak ezen javallását, hanem az is meghatározta, hogy *Drezdába* egy Deputátziót küldjön a' Királyhoz, olly kéréssel, hogy, mint Warschauer Hertzeg, ő Felsége is álljon-bé ezen öszsze szövetségbe. Továbbá még egy Deputátzió határoztatott, oly véggel, hogy Napoleon Császárhoz menvén, ő Felsége előtt a' Lengyel Nemzet' kívánságát fejezze ki, 's pártfogását és oltalmazását kérje.

Végezetre meghatároztatott, hogy az Ország' Gyűlésének tagjai közzül egy Közönséges Tanács neveztessek ki, mellynek Előülője a' Diéta Marschalja legyen, a' ki mellé egy Titoknok adattassék. Ez a' Tanács Warschauban tartsa üléseit; a' Szövetségnek minden parantsolatai ehez menjenek, 's azokat e' töltesse-bé.

Frantzia Birodalom.

A' *Gumbinneri* hadi szálláson Junius 21-dikén két előadásokat intézett a' külső dolgokra ügyelő Fr. Minister *Napoleon* Császárhoz. Egyik az *Austriával* másik a' *Pruszsiával* való Szövetséges Alkut illeti: —

Az első előadás foglalata. — „Sire! A' *Frantzia* és *Orosz* birodalmak között való Alkú, *Megtá-*

madó-Szövetséges-Kötés volt Anglia ellen. Midőn a' Niemen vizén tartott beszélgetésből, mellyben azt mondotta vala Sándor Császár Felségednek, hogy Anglia eilen segítségül akar lenni, midőn ezen beszélgetésből vissza jött Felséged, történt az, hogy arra határozta magát Felséged, hogy a' győzedelemből származandó hasznokat, mellyek már kezében valának, feláldozza, és a' hadakozás' állapotjából szövetséges állapotra lépjék az Orosz birodalommal.

„Ezen Szövetségnek, melly a' mi Anglia ellen való hadi eszközeinket számosabbakká tette, a' szaraz Európa békességiért is kezességül kellett volna szolgálni.

„Azonközben történt, hogy Austria az 1809-dik esztendőben a' Frantzia birodalom ellen háborúba eleyedett. Az Orosz birodalom, mint a' Kötésnek nyilvánosságos foglalatja kívánta volna, semmi segedelemmel nem viseltetett Felséged eránt. A' 150 ezer emberek helyett, kiket segítségül küldhetett volna, 's a' kik által néki a' Frantzia ármádát segíteni kellett volna, 15 ezer embert küldött a' tsatázó mezőre, a' kiknek az Orosz határszéleknél való megérkezésekkór, már el vált volt a' hadakozásnak kimenetele. —

„Az óta, *Sire!* a' December 19-dikén 1810-ben költ *Ukás*, melly a' mi Orosz birodalommal való kereskedésünket elrontotta, az Anglus kereskedésnek az Orosz kikötőhelyekbe való bébotstátatása, azok a' hadi készületek, mellyek az 1811-dik esztendőnek kezdetétől fogva a' Warschaui Nagy Hertzegséget béütéssel fenyegették, végezetre az Orosz udvar által Oldenburgra néve tététt *protestálások*, semmivé tették a' szó-

vetséget. Ez a szövetség megszűnt fennállani akkór, midőn mind két részről ármádák formáltak, hogy egymást szemmel tartásák. —

„Azonközben az egész 1811-dik esztendő az Orosz birodalommal való alkudozásokra fordított, olyan reménységgel, hogy a' Petersburgi Kabinétot a' hadakozástól; melyre magát meghatározva lenni látszott, ha lehet, elvonhassák; 's valóságos czélzásai kitanúltathassanak. —

„A' nyilvánvalóságig megmútattatott, hogy ez a' hatalmasság, azért, hogy Angliával békeségre léphessen, mind a' *Tilsiti* Kötésnek felételei alól kivonta magát, mind pedig az *Oldenburgi* Hertzeg' számára kívánt pótolásra nézve, a' *Warschaui Nagy Hertzogségre* is reá akarta tenni kezeit. —

„Felséged, a' ki a' Kötések' betségét, és szövetségesei Státusaiknak egészségét, fegyverének ereje által fenntartani magában eltökéllette, érezte azt, hogy melly fontos dolog legyen azal a' Státussal, mellyel már egyéberánt is szívének betség kötele által összsztatoltatva van, 's a' mellynek politikai java külömben is meg egyez a' Felségedével, magát még szorosabban özsze tsátolja. E' végre Sire! a' múlt Mártzius' 14-dikén Felséged és az Austriai Császár között szövetséges Alkú kötettet. Ezen Szövetségnek sokáig tartó állandóságot ígérnek mindenek. E' bátorságossá teszi déli Európát a' tsendes nyúgodalom eránt, és ígéretet teszen a' Frantzia birodalomnak az eránt, hogy a' tengeri békeségnek helyreállittatására czélzó iparkodásaiban nem fog többé megátoltatni. —

„Javallom Felsőgednek, hogy ezt a' Frantzia birodalom és Austria között kötött Szövetséges Aikt közölje a' Szenátussal, és parantsólja-meg, hogy ez, a' mi Konstitutziónkal megegyezőleg, mint Szenátus' törvénye, közönségesen hirdettessék-ki. —

A' második előadás' foglalata. — „Sire!

A' Petersburgi udvar a' maga Systemáját az 1810-dik esztendőnek végétől fogva megváltoztatván, olyan határozással, hogy magát azon elkötelezések alól, mellyeknek *Tilsitben* a' maga nevét alájok írta vala, kivonja, azt az eszközt vette elő, hogy azt az Aktát, mellyel a' szövetséget megrontotta, készületek által hathatósítsa. Lengyel tartományaiban seregeket gyűjtött össze, 's Moldovai ármádájának egy részét vissza hívta, a' melly sietséggel megjelent a' Warschauer Hertzegségnek határain. —

„Felsőged az 1811-dik esztendőnek Februáriusában ezen rendkívül való készületek okának megmagyaráztatását kívánta. Egyszersmind tanátsolni kéntelenített Felsőged a' Szakszoniai Királynak, hogy a' Warschauer Nagy Hertzegség' seregeit a' Vistula vize mellett gyűjtse össze, oly czélzással, hogy azt a' hirtelen való megtámadtatás ellen bátorságba helyheztesse. —

„Pruszszia, a' melly a' Frantzia és Orosz birodalmak között középben helyheztetődött, leg elsőben vette észre a' Petersburgi Udvar' gondolkozása módját. Indító okait meg nem foghatta, de magaviseletének resultatumait előre ellátta; ellenző előadásokat terjesztett a' Pétersburgi Udvar' eleibe; tudtára adta néki, hogy veszedelmes dolog volna az alkudozások' funda,

2

mentomivá hadi készüléteket helyeztetni; mindenre kérte őtet, hogy szűnjön meg olyan mozdulásokat tenni, a' mellyek Pruszsziát is kétséges környülállások közzé helyeztethetnék, és azt okoznák, hogy az az ármáda, a' melly Warschaunak oltalmazására fogna küldtetni, a' Pruszsziái tartományokon kénytelenítessék által menni. Ez a' békességnek óhajtasából származott 's a' böltesség által parantsoltatott lépés, fogamat nélkül maradt; és Pruszszia, a' melly látta, hogy az a' végezés, a' melly Európát 10 esztendőktől fogva maga után ragadta, az Orosz birodalomra is reá feküdt légyen, egyenesen ki nyilatkoztatta a' múlt 1811-dik esztendőben Májusban, hogy Felségeddel szövetséges egyességre kíván lépni. —

„Felséged sokáig nem akart olyan kötelezésekre bortsátkozni, mellyekre nézve fel lehetett volna tenni azt, hogy a' *Tilziti* szövetség már nem áll többé fenn. Felséged még ekkor nem tudta, mik legyenek azok az okok, mellyek az Orosz birodalmat arra indíthatták, hogy a' maga kötéseit megszegje, Angliával békességes állapotra lépjen, 's a' Warschauer Hertzegségnek megmaradását fenyegetse: hanem mihelyest Felségednek mind ezek tudtára estek, azonnal hatalmat adott nékem Felséged arra, hogy Pruszsziával alkudozásra lépjen, és velle az 1812 dik esztendőben, Februárius 24-dikén meg készült szövetséget kössem. —

„Javallom Felségednek, hogy a' Frantzia birodalom és Pruszszia között kötött szövetség Alkút, közöltesse a' Szenátussal, és parantsolja meg, hogy az, a' mi Konstitutiókkal

megegyezőleg, mint Státus' törvénye, kihirdet-
tessék. —“

„Vagyok leg mélyebb tisztelettel, etc, —

„*Bassanói* Hertzeg.

A' *Párisi* Monitér ezeket írta Jul. 4-dikén: —

A' Szenátus tegnap délutáni 3 órakor Császár ő Felségétől parantsoltatott rendkívül való üléstartásra össze gyülekezett. A' Vice-Nagy-Választó ő Hertzegsége (a' Beneventi Hertzeg), a' Nagy Ítélobíró, 's a' Hadi Ministerek, megjelenvén, 's a' Császártól Gumbinnenből Junius' 21-dikén küldetett özszezhívó levél felolvastatván, a' Birodalom' fő Kancellariussa e'képpen szólott: —„

„*Uraim!* Én a' Császár parantsolatjára jövök azért, hogy az ő Felsége nevében az Auszriai Császárral és a' Pruszszus Királlyal ő Felségekkel kötött két Szövetségi Alkút, közöljem vélettek. —

„Azok a' környékállások, mellyek ezen politikai kötések magokkal hozták, 's azon indítók, mellyek által ezeknek fundamentomos feltételeik meghatározottak, a' külső dolgokra ügyelő Ministernek két előadásában, mellyeket ő Felsége hasonlóképpen közölni akart vélettek, megmagyaráztatva vannak. —

„Midőn a' mi Monárhánk a' maga győzelmeinek közepette megállapodván az első *Len. gyel-háborút* elvégezte, azt ígérte vala az Orosz Udvar, hogy arra a' bőltsen megfontolt plánura, melly a' száraz földnek Anglia befolyása alól való kivonattatására és ezen Hatalmasságnak a' népek' törvényeivel megegyezőbb prin-

czípiumokra való vissza téríttetésire, van intéz-
tetve, minden fetétel nélkül reá fog állani. —

„Kevés idő tölt el benne, hogy elállott et-
től a' hasznos Systemától. —

— Minthogy ezt a' változást az Orosz udvar
résziről bizonyos történetek nyilvánosságossá tet-
ték, és az 1811-dik esztendőben folyt alkudozá-
sok foganatlan maradtak, Császár ő Felsége kén-
teleníttetett olyan eszközökhöz nyúlni, a' mi-
lyeneket koronájának méltósága, népeinek hasz-
nok, 's szövetségeseinek veszedelmes környűlál-
lásaik parantsóltak. —

„Azok a' szövetségi kötések, mellyek ezen-
nel előtökbe terjésztetnek, bévezető kezdetek
(exordiumok) erre a' feltett czélra. —

„Katonáinknak bátorságok, 's annak a' Hé-
rósnak elmebéli nagy talentomai (genie), a' ki
utat egyenget azoknak a' dítósságra, kezeségül
szolgálnak a' nemzetnek az eránt, hogy a' nagy
várakozásoknak mielőtt mindenkor, úgy
most is nagy hasznok fognak megfelelni.“

Ezen beszén után fő Kancellárius ő Her-
tzege az említett Aktákat az asztalra letévén,
azokat egy Titoknak a' gyűlés előtt felolvasta:
Licepede, a' Szenátus' mostani előlülője pedig
ajánlotta, hogy azokat, t. i. a' külső dolgokra
ügyelő Minister által a' Császár eleibe terjesztett
előadásokat 's a' Kötésekét; személyekből áló külö-
nös biztoság'eleibe kell adni, 's ezen biztosságra biz-
ni, hogy készítsen egy irást a' Császárhoz,
melly által a' Szenátusnak ezen Akták' közöl-
tetésekért való hathatós és alázatos köszönete
fejeztessék ki, 's a' Szenátusnak és Frantzia

népnek gondolkodásai újabban nyilatkoztatásának - ki.

Török Birodalom.

Konstántinápoly, Junius' 10-dikén. E' hónap' 6 dikán a' Nagy Vezér' táborából egy Kurir érkezvén ide, azonnal olyan hír futott széllyel, hogy az Orosz birodalommal való békesség megkötetett legyen. A' közönség minden órávárta az azt illető tudósításnak kihiréttetését. A' Divánnak leg főbb tagjai néhány rendbéli gyűléseket tartották, 's minthogy a' népnek egész máig semmi tudtára nem adattatott, olyan vélekedés van, hogy a' Császár, a' ki az eddig előfordúlt leg veszedelmesebb szempillantatokban megtartotta a' maga keménységét, a' békességes feltételeket nem találta olyanoknak lenni, hogy reájok álhasson. Hitelesíti ezt a' vélekedést az is, hogy a' hadi készülétek a' helyett hogy tsendesednének, inkább hathatósúnak. A' tsatornán, vagy a' kis ~~tsatornán~~ *Konstántinápoly* körüli lévő tengeren nyüzsgönek a' tsajkák, mellyeken az Ásiai seregek ide által takarodnak. Némely tsapatok azonnal útnak indulnak a' Duna felé, némeltyek a' hadi hajókra osztattatnak - ki, némeltyek pedig *Vánához* szállítatnak.

Tegnap éppen az alatt, hogy Divánt tartott a' Császár, olyan örvendetes hírt hoztak hozzá, hogy a' familiája ismét újabb nevedést kapott. Ismét született egy leánykája. Ennek *Mihri-mah* a' neve. Tegnap és ma mind a' *Konstántinápolyban*, mind pedig a' hajókon lévő ágyúk jelentették 's még holnap is jelenteni fogják dörgéseik által az örvendetes történetet, a' szerént t. i. mint azt a' *Török Udvar'* rendtartásai meg

határozták, melyhezképp azt, hogy Császári Hertzeg kisaszszony született három nap, három versbéli, azt pedig, hogy Császári Hertzeg született öt napi és ugyantsak három versbéli ágyúzással kell kihirdettetni.

A' Török hadi hajós seregnek egy részetskéjét, a' melly a' múlt Májusban innét a' *Fekete tengerre* kivezett volt, nagy szerentsétlenség érte. Egy kemény szélvész meglepven, addig hányta ide 's tova, hogy egy Fregát és egy Korvette az Ásiai partokhoz tsapattatván a' haboktól elnyelettettek. A' Fregáton lévő 450 emberek közzül tsak 40, a' Korvettén ülő 370 közzül pedig tsak 25 ember megmenthetett ki nagy bajjal. A' több hajók ugyan már vissza érkeztek ide a' kikötőhelybe, de felettébb össze rongyoltatva.

A' *Caristro* városabéli *Bey*, *Negroponte* nevű szigeten, tudósítást vévén a' felől, hogy az ő szomjédjában *Andros* szigetéhez egy tolvaj hajó kikötven arról oda 50 emberek kiszállottak légyen, azonnal két hajót küldött - el jó készülettel, őket ott meglepette, a' kik el nem estek hajóikkal és az elesteknek fejeikkel együtt ide *Konstántzinápolyba* küldötte, a' hol érdemlett büntetés fog reájok mondattatni. A' kiket életben ide hoztak harminczan vannak, minthogy öton a' tengerbe ugordván oda vesztek, tizenötön, kiknek fejeik a' nézésre kifüggesztettek, a' verekedés közben ölettettek - meg.

Egyiptomból ilyen különös tudósítás érkezett *Konstántzinápolyba* : —,

„*Kajró*, *Április*' 30 dikán. A' mi *Helytartónk Mehemed Aly Bascha*, tegnapelőtt kevés

kísérőkkel elmene innét igen véletlenül *Alexandria* felé, a' hol, a' mint haljuk, egy ideig tartózkodni szándékszik. Elmenetelének indító oka nem tudatik. A' veres tenger mellől valami Kurirrok érkeztek ide a' Baschának elindulása után, a' kiktől hozott tudósítások néki sietve utánna küldettettek. *Geddából* (Dschiddából a' veres tenger mellett) néhány hajók érkeztek *Suezbe*, az a' hírrel, hogy a' Geddai kikötőhelybe 15 *Anglus* hajók eveztek bé, 's onnét azonnal követtséget küldöttek *Jussum Baschához*, a' ki a' vezerlése alatt lévő sereggel a' Mekкаи Wechábitáknak megzaboláztatások végett *Jembó* mellett fekszik. Olyan vélekedés volt *Kajróban*, hogy az *Anglusoknak* *Geddában* való megjelenések, és valami hírek, a' mellyeket *Jembó* felől vett *Mehmed Aly Bascha* okozták az ő *Kajróból* való eltávozását. — De ennek a' körülállásnak kinyilatkoztatkozttatására még további tudósításokat kell várnuuk.

Nagy Britannia.

A' Római Catholicusok' ügyit a' Parlamentumnak mind két házai olyan módon elő vették, hogy ezen dologban, ha bár hosszas vetélkedések után is, annak idejében tsakugyan fontos változásokat lehet reménleni.

Az alsó házban Junius 22 dikén vették elő a' dolgot. Lord *Kanning* volt az első szószolló. Azt mondotta, hogy már eljött az ideje, hogy egyszer olyan oldalról tekintődjék ez a' tárgy, mint a' Státus ügye, és a' mellyet egyéb fontos tárgyak miatt, mellyek a' törvényhozó és bétöltető hatalmasságot foglalatoskodtatják, nem kell

fére tenni, ha az országnak tsendességet és nyugalmat akarnak szerezni.

A' *Kanning* javaslása, melynek mostanában való meghatároztatását javasolta most csak ezen két pontokból állott — *először*: A' leg közelebről következő ülésben hathatós vizgálás alá kell venni azon törvényeket, mellyek az ő Felsége Catholicus alattvalóit illetik, olly czélzással, hogy valami fogatos eszközöket lehessen találni arra, hogy a' tsendesség megerősíthetőség 's a' két egyesült országok' ereje gyarapíttathassék, a' Protestáns vallás állapotjának állandósága is bátorságba helyheztetődjék, 's a' közönséges megelégedés és egyesség az ő Felsége minden renden lévő alattvalói között előmozdítassék — *másodszor*: Ezen határozást a' Régens Princz eleibe kell terjeszteni.

A' *Kanning* beszédjéből, mellyet ezen alkalomsággal mondott, el nem halgathatái a' következő kifejezéseket: — „Fordítsuk példákra szemünket; volt-é valaha oka az Orosz birodalomnak a' miatt nyughatatlankodni, hogy minden féle hitű embereknek megengedte a' politikai jussokkal való életet?“

A' *Kanning* javallásai a' voksoknak nagy sokasága által meghatározattak. Mellete 235, ellene 106 voksok voltak.

A' Parlamentom' felső házában Jun. 23-dikán fordult elő ugyan ezen kérdés; és ott is hasonlóképpen meghatároztatott. Itt Lord *Vellesley* volt az első szószolló. Ő terjesztette a' tárgyat a' Parlamentom eleibe szép beszédet tartván. — Ez a' tárgy fontos beszélgetésekre fog

e' szerint a' köyetkező ülésekben alkalmatosságul szolgálni.

Hadi Tudósítások.

A' *Königsbergből* Junius' 30-dikán indúlt levelek szerint, akkor *Willnóban* volt a' Frantzia Császári fő hadi szállás. Az Orosz seregek a' Düna vize két partjait foglalták volt el.

Napoleon Császár azt a' napi parantsólatot hirdettette volt - ki az ármádáknál, hogy azokat a' lovakat és szekereket, mellyeknek a' seregekkel a' *Vistula* vizin túl kellett menni, még most ne botsássák vissza, hanem fordítsák arra, hogy tovább is hordják a' seregek után az eleséget, mellyért napjára 4 Frank készpénz fizetést adjanak minden szekérért.

A' Szakszoniai seregek *Pultusk* és *Ostrolenka* között *Bozan* mellett, a' *Narew* vize jobb partjáról a' balra által mentek, midőn tehát ezen víz és a' Bug vize közt *Bialistok* felé tartottak (*Bialistok* a' *Tilsiti* kötés által az Orosz Birodalomhoz tsatoltatott) — A' Westpháliai Király és seregei, hivatalos tudósítások szerint Junius 27-dikén és 28-dikán, *Warschautól* 35 mértföld távolságra észak és napkelet közt *Augustow* névű városnál állottak, a' honnét 29-dikben tovább indulván, a' Király' fő hadi szállása *Julius* 1-ső napján *Grodnóban* hallatott állani. — Az Olasz Vicze Királyról pedig azt mondották, hogy *Olitándl* (*Kowno* és *Grodnó* között) vitte által a' vezérlése alatt lévő seregeket a' *Niemenen*. — Így tehát már négy pontjait tudjuk a' *Niemennek*, a' hol a' négy ármádának különbözőkülömb seregei által mentek, t. i. *Tilsitnél* (a' hol *Memelnék* nevezik a' *Niement*), *Kownónál*, *Olitánál*, és *Grodnónál*.

*A' Nemes Magyar Publikumhoz intézett
Tudósítás.*

Egy Német Országi születésű, 42 esztendőös, Protestáns vallású aszszony személy, a' ki a' jelenvaló szoros környűlállások közt, hazáját elhagyni kénytelenítettvén, két esztendőktől fogva itt Bétsben, a' nevendék leánykáknak a' hímzésben, avagy a' hímvarrásban, a' Frantzia nyelvben, muzsikában 's a' többi, letzkéket adott: kívánna Magyarországban valamelly nagy Háznál, talentumaihoz illendő de nem apró gyermekek mellett, mint nevelő, szolgálatot találni. — Azt ígéri, hogy a' Német, Frantzia, sőt valamennyire az Olasz nyelvekre is fundamentomosan, és a' Grammatika regulák szerént, e' mellet a' nevelés mesterségének tudományos részeire is, úgymint a' geográfiára s. a. t. fogja nevendékjeit tanítani. E' mellet ha kívántatni fog, a' finom bút munkákra is, nevezetesen a' virágoknak, landschaftoknak, az az, környékeknek, figuráknak, selyemmel, gyapot fonallal való és szőnyegeknek mesterséges kivarrásokra, végezetre klaviron 's gvitaron való játtzásra, és éneklésre is taníthatja azokat.

A' mi az ő erköltsi tulajdonságait illeti, tálláttnak itt Bétsben olyanok, a' kik azokra nézve ő érette a' kezességet magokra fogják vállalni. — Ahozképpest, a' kik néki írni, 's őtet hozzája való bizodalomokkal megtisztelni kívánnyák, ne terheltessenek hozzá frankón küdendő leveleiket Béts városának Landstrasz nevezetű külső városban, a' 371-dik számú házban lakó *Fritz* nevű Aszszonysághoz útasítani. — *Költ Bétsben Sz Jakab Havának 16-ik napján, 1812-dik esztendőben.*

P. D.

volról mozsár ágyú durrogások, és harangok zúgása által hirdettetett ki. Eő Felségeknek mingyárt az új útzában való bemenetelekkel, a' mellybe egy igen szép és jó ízérzéssel készült győzedelmi kapu vitt bé, szép nevendék, virágokkal és koszorúkkal felékesített és sorba állott hajadonok, és az oda gyült Előjárók fogadják Eő Felségeket illendő tisztelettel, hasonlóképen a' városbéli lakosok, és sok szomszéd helységekből oda gyült mind két nemen lévő emberek. A' Fels. Vendégek a' kék oroszlán tzímerű vendégfogadóba szállottak bé, mellyben lévő szobák előre felékesítették.

Julius harmadik napjának reggeli óráiban Eő Cs. Kir. Felségek minden velek volt utazókkal egyetemben a' Karlsbadi ásványos kútakat látogatták meg, és az oda való forrásoknak tökéletes leírását magok eleibe tétetni méltóztattak. Délután az úgy nevezett Mylords templomhoz kocsikáztak ki Eő Felségek, és az úgy nevezett Kreuzbergnek árnyékos sétáló útjait bėjárták, a' melly alkalmatossággal ama híres Weimári Tudósnak 's Versírónak *Gothe* titkos Tanácsos úrnak szerentséje volt az ezen alkalmatosságra egyenesen szerzett tisztelő verseit Eő Cs. Felségeknek bényújtani. Esteli 9 óraker az oda való bányászok tisztelték meg ezen Fels vendégeket, következőképen. Azok a' bányászok, a' kik Karlsbádnak környékén, mintegy ezren öszve gyűltek, esteli 9 óraker, előjáróiknak vezérlések alatt, mozsár ágyúknak ropogásai, és muzsika szerszámoknak pengései közt Karlsbádba bé menvén, az Eő Felségek szállások előtt való piatzon három szegletű formába állottak, zász.

lőikat ide 's tova hajtották, azután számos vivat kiáltások közt, 's mellyekenn viselni szokott égő mészeknek lebegtetések után, muzsika szók alatt soraik szerént elmarsiroztak. Azon éjjel mind maga a város, mind az a körül belől fekvő magas hegyek tetőik szépen kivóltak világosítva.

Jegyzés. Carlsbad (Thermae Carolinae) Cseh Országának Saari kerületében fekvő kicsiny és kerítés nélkül való városkája, mellynek igen híres ásványos orvos vize 1370-ik esztendőben *IV. Károly* Római Császár 's Cseh Országi Király idejében találtatott fel, 's ő tőlle is vette nevezetét. Ennek orvos vizét két képpen lehet használni, tudniillik, ital és fürdés által.

Julius 4-ik napján Schlaggenwald bánya városnak vólt szerentséje a' Fels. Austriai Császárnak, a' Fels. Frantzia Császárnénak, a' Würtzburgi Nagy Herczegnek, és az őket kísérőknek maga falai közé való befogadásokra, kiknek méltóképpen leendő megtiszteltetésekre, a' város kapuja előtt hasonlóképen egy szép győzedelmi kapu építettet vala. E' mell. tt az oda való Magistrátus avagy polgári Előjárók, a' Papság, az ott lakó pensionatus tiszték, a' tzehek, a' városi vadászok, vagy lövők, a' bányász és erdő tiszteknek egy része, az oskolabéli ifjúság, és sok szép köntösbe öltözött hajadonok tiszteletekre mentek ő Felségeknek. — Dél tájban a' bányának megszemlélesekre méltóztattak menni, és minekutánna bányász köntösöket öltöztek volna magokra. sok vivat kiáltások, és muzsika szerzők zengései közt a' Hubert nevű nevezetes bányába szállottak le, mellynek minden útj

égő métsékkal vóltak kivilágosítva. Ennek a' nevezetes dolognak örök emlékezetére mind azok a' bányák, a' mellyeket ezek a' Felséges vendégek meg látogattak, *Császári Bányáknak* nevezettek.

Minekelőtte Fels. Urunk Prágát oda hagyta vólna, méltóztatott Junius 26-ik napján Gróf *Wrbna* Eő Excellentiája és *Kutsera* Generál Adjutánsa társaságokban azt az úszó oskolát is meg látogatni, mellyet Gróf Bentheim Cs. Kir. Oberster, esztendővei ennekelőtte Prágában a' Móldfa vize mellett felállított vala. Ez a' köz hasznú intézet az Eő Felsége jó tettzését tökéletesen meg nyerte, látván, hogy a' Rajner fő hertzeg, Vogelsang és Froon gyalog Regementjeikhez tartozó katona fitzkók, és az oda gyűlt katonák és polgárok, az adott jelre a' vízbe bé ugorván, az úzás mesterségében magokat gyakorlották, és a' Móldfa vizében, minden akadály nélkül, ide 's tova, annak egyik partjától a' másikig szabadon úszkáltak. Minekutánna Eő Felsége egy óránál tovább méltóztatott vólna azon hasznos intézetet szemlélni, azt nagyon magasztalta, és azt óhajtotta, hogy méltó vólna az Austriai Monarkióának több váresiban is ezt a' hasznos intézetet követni, mellynek hasznos voltát mind a' békesség idején, mind a' háborúban tapasztalni lehetne. Ugyan is sok olly alkalmatosságok fordulnak elő a' hadakozás alatt, a' mellyekben nagy hasznát vehetné a' gyalog katonaság az úzásnak. Midón a' közelebb múlt Sz. Iván havának 23-ik napját követett éjel, a' Fr. hadi seregek a' Niemenen, vagy inkább a' Mémel folyovízen az Orosz földre által költöztek

vólna, sok gyalog serégek nem várhatván a' iovasságnak a' hajóhidakon való által meneteleket, monturjokat és fegyvereket tsonóba kötvén 's nyakokba függesztvén által úsztak. Ezen úzás mesterségének akkor leg több hasznát vehetik a' katonák, midőn a' győzedelmes ellenségtől a' folyóvizekhez szoríttatnak. Tulajdon szememmel láttam, midőn az utolsó és az ezt meg előzőtt háborúban, az itt fekütt Fr. katonák a' belső és külső város közt folyó Duna vize ágában fenn álva úszkáltak. Két esztendővel ennekelőtte Berlinbe egy invalidus katona olly úzás módot talált fel, mellynek segítségével a' katona akármelly nagy folyó vizen fegyverével együtt által mehet.

De nem tsak a' háborúban, nem tsak a' katonák, hanem más rendbéli emberek is, nevezetesen a' tengeren kereskedők, a' hajókon utazók, és a' hajós legények is sok hasznát vehetik a' jó úzásnak. Ez az oka, hogy a' tengerre 's nagy folyóvizekre fekvő Országokban, mint p. o. Hollandia, Anglia, és Frantzia Országokban még kis korokban taníttatnak az emberek az úzásra; e' nélkül gyakorta veszedelemben forog az ember élete.

Császár Eő Felsége minden órán vissza varatik. Az Eő Felsége Prágában vólt kedves gyermekei és testvér öttsei e' folyó hónap 4-ikén mind vissza jöttek, azok a' Mägy. Királyi testőrző tiszttek, a' kik a' Frantzia Császárné szolgálatjára Prágába menni parantsoltattak, tegnap előtt délbe jöttek haza. Egyen egyen szép ajándékokat nyertek Frantzia Császárné ő Felségétől, a' Stabalis tiszttek igen betses brilliántos gyűrűket, a' hadnagyok arany piksiseket.

Magyar Ország.

Sopronyból Julius 7 dik napján. — A' közelebb múlt Junius 25, 26, és 27-ik napjain tartattak a' Sopronyi Evangel. Gymnasiumban a' szokott Examenek vagy Próbátételek. Az első és következő napon nem lehetének jelen számosan, mivel éppen ez idő tájban tartatott Győrött a' districtualis Convent is, melyben Fő Tisztelendő Tudós *Kiss János* Sopronyi Német Prédikátor Úr a' Dunán túl való kerületben Superintendensnek választatott. Junius 25-ikén vala a' Donatisták és Grammatisták Exámeneje; 26-dikán a' Primánusoké; 27-dikén pedig a' Secundánusoké vagy Rhétoroké, és a' Tertianusoké vagy is Syntaxistáké. Mi csak azon tárgyakat említjük, mellyekből a' Primánusok és Secundánusok feleltek. Junius 26-ikán Tiszt. Rector és a' Theologiának 's Mathesisnek Professora, *Rajts Péter* Úr, minekutánna a' vendégeket megidvezlette volna, a' Primánusokat reggeli 7 órától egész 12-ig kérdezte a' Dogmatikából a' Sakramentumokról; a' Literaria Historiából, annak rövid summáján kívül a' Theologiának, Törvény - Tudománynak és Philosophiának történeteiről, az Algebraból az aequatiókról és azoknak analysiséről; a' Geometriából a' Stereometriának Principiumairól; a' Zsidó nyelvből olvasás és grammatikai analysis mellett Sámuel első Könyve' első 12 részeinek magyarázásából; az Új Testamentomnak Hermeneutikájából pedig a' *Greisbach* Synopsisának egynéhány tizkelyeiből, 's ezek között fel olvastattak a' Deák nyelven készített beszédek 's más gyakorlások.

Délután felnyitá az Exament T. *Rumi Károly György*, a' Philosophiának és Historiának Professora egy illendő idvezlő beszéddel, melyben a' tudományoknak az erköltsel való szövetségéről értekezett; azután examinált két órától egész ötig a' practica Philosophiából; az Akarat' oeconomiájáról; az Ethikából a' házasságról és házastársaságról; a' Politikából az Országok tökéletes igazgatásáról; a' Lógikából *de usu testimoniorum et de iis, quae obstant cognitioni veri* (a' bizonyásgtételek' hasznavételéről és azokról, mellyek az igazság' megismerését akadályoztatják) a' Metaphysikából a' Pneumatológiából; a' Statisticából; az Austriai birodalomról; a' Civilis törvényből *de jure Imperantis circa religionis negotia* (a' Fejedelmeknek jussairól a' valásbéli dolgokban); a' Nemzetek' köz törvényéből a' hadakezés' törvényeiről; a' Magyar Országának *pragmatica* historiájából *Maria Theresia* és második József Országlásáról.

Ezeknek el végezése után kérdezett Tiszt. *Seybold Pál Úr*, a' Philologiának és Physikának Professora, 5 órától 7-ig még ezen című görög és deák munkákból: *Xenophontis Memorabilia Socratis, Cicero de officiis, Virgilii Aeneid. Lib. K.* Hét órától azután nyóltzig tartattak a' Primánusok köszönései versekben, deák, magyar, és német nyelveken. A' Primánusok egyáltalában mind jól feleltek, de kivált a' Philosophiában, Theologiában, Statisticában, és a' Litterariában, úgy nem külömben a' Magyar Orzági historiában tett előmeneteleik minden várakozást felyül haladtak. A' kérdések czédulára valának

felírva, és a' tanulók által sors szerént húzattak.

Junius' 27-dikén Tiszt. Professor *Seybold* Úr tette az examen kezdetét a' Rhetoroknál egy rövid idvezlő szólással, 's azután kérdezett: a' Rhetoricából de Tropis; a' Poetikából de ordinis et compositionis perturbatione atque de Ellipsi poetica; a' philologia Encyclopediából a' Görögöknek hadi és házbéli rendtartásokról; Cicerónak oratioiból és leveleiből, Virgilius Eclogáiból, és Horátzius' ódáiból; *Gedikének* görög Chrestomathiájából, *Stobaeus Janos'* sententiáiból; a' Physicából a' melegségről; a' feleletek között deák declamatiók is tartattak. Ezek után examinált Professor *Rumi* Úr 10-től 11 ig a' geographiából, Ámerikáról egyáltaljában, 's nevezetesen Északi Ámerikáról, és az universalis históriából a' 6 ik periodusról *Columbus* és *Luther Mártonról* kezdvén egész a' mái időkig.

Végteére 11 órától kérdezett még Rector és Professor *Rajts* Úr a' szent vallásból a' jövőendőletről. Az Algebrának és Geometriának az idő rövidsége miatt el kellett maradni. A' végétezen próbatételeknek tették némelley köszönőbeszédék és versek deák, magyar, és német nyelveken. A' Secundábusok, kiknek kérdéseik tzedulákra irattattak, kiválképpen a' történetekből, földleírásából, physicából, és szent vallásból helyesen feleltek; de némelleyek a' Philologiában is megkülömböztették magokat, kik között *Kiss Lajos Jánosnak*, a' Superintendensnek a' fia mindnyájok' szemit és álmétkodását magára vonta.

Ezen Examenek' alkalmatosságával leg először vétettek classisokra a' tanulók az e' végre

kinyomtatott classificációban (Eminensek, 1-és 2-ik Classisok különböztetnek-meg). A' leg több Eminensek a' Primánusok voltak, kik feleletjeikkel elég fényes világosságra tették, hogy e' ditséretes kart valósággal megérdemlették. A' nyomtatott classificatiók, mellyek a' Kathol. iskolák példája szerint hozattattak-bé, kétségkívül nagyon elő fogják mozdítani a' tanulók iparkodásait.

A' tanulók száma, kivált a' felsőbb classisokban, az idén sokkal nagyobb volt, mint a' múlt esztendőben. Az examenek alatt voltak 45 Primánusok, 55 Secundánusok, 70 Syntaxisok, 75 Grammatisták, 66 Donatisták.

Az újonnan kinevezett Dunántúl való kerületbéli Superintendens, Fő Tisztelendő *Kiss János Sopronyi Német Prédikátor Úrtól*, kinek e' méltóságba lett felemeltetésén minden szívek örültek, a' Sopronyi Evang. iskolák is, mellyek egy időtől ismét virágzani kezdetek, sokat reménylhetnek.

Hadi Történetek és Környüldállások.

A' Frantzia és Orosz Csász. Ármadiák közt eddig történt dolgokról következő módon szól a' Párisi *Journal de l' Empire* című újság levél: A' 7-ik Juliusi magános levelek azt hirdetik, hogy a' Frantzia Csász. Ármádia, Sz. Iván Hava 23 ik napjának estéjén a' Niemen folyóvízen melly Lengyel Országot az Orosz Birodalomtól a' Tilsiti békekesség után elválasztotta, által ment 's annak jobb partján le telepedett. Két órának elfolyása alatt három hajóhid építetett azon folyóvízen *Kownon* felül. Ez a' fontos dolog magának a' Fels. Császárnak jelenlétében vitetődött